

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора педагогічних наук, професора,
професора кафедри музичного мистецтва
Мукачівського державного університету**

**Хижної Ольги Петрівни на дисертаційне дослідження ЛІНЬ ІТУН
«Формування міжкультурної комунікативної компетентності у майбутніх
вчителів музичного мистецтва», подане на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань А Освіта А1 Освітні науки
(ОНП «Освітні, педагогічні науки»)**

1.Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими планами, програмами, темами.

Проблема осучаснення фахової підготовки майбутніх учителів мистецького профілю зокрема вчителів музичного мистецтва та її оновлення є об'єктом наукового інтересу дослідників України. Дисертація присвячена *актуальній* проблемі удосконалення якості формування міжкультурної комунікативної компетентності у майбутніх вчителів музичного мистецтва. *Актуальність* проблеми підсилюється тим, що емоційна сфера музиканта-викладача потребує особливої уваги з боку педагогічної освіти, оскільки інформаційно-технологічний розвиток людства переважає у темпах, захоплюючи молодь цифровими технологіями, зменшуючи час для духовного становлення кожної особистості. У зв'язку з розширенням сфери спілкування виникає потреба в налагодженні міжнародних контактів, що передбачає не лише подолання мовного бар'єру, але й формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до міжнародного діалогу, розуміння культурної самобутності інших людей, визнання правомірності іншого бачення реальності й оволодіння новою концептуальною картиною світу, що вможливорює розуміння соціальної дійсності й культури. Сучасні глобальні суспільно-політичні й економічні зміни викликають значний інтерес до культури інших народів як визначальної умови реалізації творчого потенціалу особистості й суспільства, форми ствердження самобутності народу й основи духовного здоров'я нації, міжкультурних контактів, що розвиваються сьогодні у специфічному культурно-інтеграційному і соціально-психологічному контексті. Тому звернення до міжкультурної комунікації як доміантної реалії сучасного

світу є актуальною проблемою сьогодення і потребує з'ясування низки питань, пов'язаних із загальнотеоретичними аспектами, а саме через розкриття змісту міжкультурної комунікації у контексті діалогу культур.

Науковий інтерес вітчизняних (Ф. Бацевич, Л. Мацько, О. Селіванова, Н.Бідюк та ін.) і зарубіжних учених (І. Абакумова, А. Асмолов, В. Біблер, Б. Вульф, В. Золотухін, І. Стернін, Г. Олпорт, С. Хеллер, Р. Вандберг та ін.) становлять питання філософії й психології міжкультурного спілкування та взаєморозуміння, механізми формування толерантної особистості. У контексті дослідження та на основі концептуальних ідей науковців (Б. Ананьєв, Л.Виготський, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн, В. Фурманова та ін.) виникає потреба у виділенні таких ключових тверджень міжкультурної комунікації: міжкультурна комунікація – це взаємодія культур, що здійснюється в певному просторі і часі, де феномен культури розглядається як родове поняття. Уважаємо за необхідне зацентрувати увагу на окреслених позиціях. Передусім відзначимо, що діалог (від грецьк. *dialogos* – розмова, бесіда) як феномен культури і форма комунікації – достатньо багатогранне явище, яке трактується як розмова, переговори, вільний обмін думками між двома особами; як функційний різновид мови; як спосіб зображення характерів персонажів і розвитку сюжету літературного твору, як спосіб існування особистості тощо.

Зважаючи на зазначене *актуалізується* і проблема підвищення якості особистісного професійного зростання майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних демонструвати школярам власний високий рівень культури, мотивувати їх до людських почуттів, які формуються в умовах застосування таких інноваційних технологій, які будуть захоплювати їх не лише художньо-технологічними можливостями, а й спонукати до розвитку готовності до міжкультурної взаємодії у процесі фахової підготовки.

Доцільність наукового пошуку у представленій роботі зумовлена сучасними вимогами майбутніх фахівців на рівні опанування специфічними особливостями музично-виконавської культури та її презентації аудиторії різного віку. *Своєчасність* звернення до цієї тематики підтверджується тим, що фахова підготовка в різних країнах стала популярним видом музично-естетичної освіти та виконавської самореалізації молоді, що забезпечуватиме майбутнім фахівцям високий рівень художньо-естетичного і музично-слухового

досвіду через набуття відповідних компетенцій та технологічних шляхів розвитку музично-естетичної культури.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Експертиза дисертації свідчить про обґрунтованість та достовірність основних положень дисертації, отриманих результатів, теоретичних висновків; практичні рекомендації підтверджується всебічним аналізом складових ключового поняття дослідження. Це дозволило здобувачеві дати визначення сутності поняття «міжкультурної комунікативної компетентності», яке потрактовано як професійно-особистісний стан, що передбачає наявність у майбутнього фахівця конкретного образу щодо структури дії та постійної спрямованості свідомості на її успішне виконання за допомогою визначених спеціальних способів діяльності та у відповідності до наявних фахових знань.

Результати формувального експерименту, який ґрунтувався на поетапному запровадженні застосованих педагогічних умов і відповідних до них адекватних методів, засвідчили логічність побудови та ефективність використаної моделі формування міжкультурної компетентності у процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Представлені у дисертації висновки й рекомендації є логічним завершенням проведеного дослідження і дають підстави стверджувати, що основні наукові результати дослідження, отримані дисертантом особисто, характеризуються науковою *новизною*, описаною у переліку здобутків, які отримано *вперше*.

Тож, достовірність і вірогідність результатів дослідження підтверджено обґрунтованістю вихідних теоретико-методологічних положень, цілісністю та системністю їхнього аналізу; застосуванням продуманих методологічних засад: наукових підходів та принципів; використанням традиційних методів наукового пошуку і специфічних дослідницьких методів; адекватною репрезентативною вибіркою; застосуванням методів статистичної обробки результатів, що сприяло отриманню гранично точних результатів дослідження.

3. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертація Лінь Їтун традиційно структурована, складається з анотацій українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. *У вступі*

автором обґрунтовано актуальність обраної для наукового пошуку теми, її мету і завдання, об'єкт і предмет дослідження; представлено теоретико-методологічну базу, окреслено комплекс взаємообумовлених методів для розв'язання поставлених завдань; обґрунтовано наукову новизну й практичне значення дослідження.

У змісті *основної частини* дисертації представлено логіку розгортання дослідження згідно сформульованих здобувачем завдань, спрямованих на досягнення *мети* дослідження. У першому розділі «Теоретичні засади формування міжкультурної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва» формування міжкультурної компетентності досліджується як складна педагогічна проблема; аналізуються змістові та сутнісні характеристики цього феномену в контексті мистецької підготовки; ґрунтовно визначаються теоретичні основи та критерії готовності студентів до міжкультурної комунікації у майбутній професійній діяльності.

Другий розділ присвячено розгляду структурної моделі формування міжкультурної компетентності; окрім того, визначено та науково обґрунтовано комплекс організаційно-педагогічних умов, необхідних для ефективної підготовки вчителя до роботи в полікультурному освітньому просторі закладів вищої освіти.

Третій розділ безпосередньо присвячений дослідній роботі. Він містить опис діагностики початкових рівнів міжкультурної компетентності здобувачів освіти; подається детальний кількісний та якісний аналіз результатів експериментальної роботи, що доводить ефективність запропонованої моделі.

З метою оцінювання рівня сформованості міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва застосовувався комплекс діагностичних та формувальних *методів*, зокрема комплекс застосованих емпіричних методів психолого-педагогічного дослідження включав: анкетування, тестування, спостереження, інтерв'ю, бесіди, дискусія, аналіз результатів освітньо-мистецької та концертно-виконавської діяльності з метою виявлення ставлення здобувачів до формування міжкультурної компетентності в умовах полікультурного мистецького середовища, пошуку механізмів активізації мотивації до міжкультурної взаємодії; методи рейтингу й самооцінювання мистецько-освітніх досягнень здобувачів. Застосування визначеного діагностичного апарату дозволило визначити три рівні сформованості досліджуваного феномена в експериментальній та контрольній

групах. Реалізацію формувального процесу організовано за трьома етапами впровадження авторської моделі. Порівняння результатів у експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах задля перевірки ефективності авторської моделі формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва показали, що студенти контрольної групи, навчаючись за традиційною методикою, досягли певних результатів у відповідній музично-слуховій діяльності, але ці досягнення не були настільки вагомими. Натомість у експериментальній групі результати засвідчили ефективність запропонованої моделі.

Отже, мета дослідження була досягнута, поставлені завдання розв'язані у повному обсязі, що підтверджено загальними висновками дослідження й дає підстави для представлення роботи до публічного захисту.

4. Рекомендації стосовно використання результатів і висновків дисертації.

Враховуючи розкриття змісту і представлені висновки дисертації, результати експериментальної перевірки запропонованої авторської моделі, достатню апробацію основних наукових положень на науково-практичних конференціях різного рівня, оприлюднення результатів наукового пошуку в достатній кількості публікацій, вважаємо, що представлена модель формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва доцільно запроваджувати в освітній процес мистецьких відділень закладів вищої освіти. Зокрема, у навчальних курсах «Спеціальний музичний інструмент», «Практикум музично-педагогічної інтерпретації інструментальних творів», «Основи теорії музики та практичного музикування», а також «Аналіз та інтерпретація музичних творів», «Основи теорії музики та практичного музикування», «Концертмейстерський практикум з основами інструментального перекладу музичних творів».

Окремі теоретичні висновки та результати дослідження можуть бути використані у розробці окремих спецкурсів, методичних рекомендацій, у процесі самостійної роботи багаторівневої підготовки студентів закладів вищої освіти мистецького спрямування України.

Запропоновані дисертантом методи можуть бути застосовані у підвищенні власної культури здобувачів, їх загальнолюдських почуттів, що можуть бути сформовані в умовах застосування новітніх технологій, здатних захоплювати молодь не лише художньо-технологічними можливостями, а й спонукати до розширення мистецької картини світу.

5. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційного дослідження. Наукова новизна дисертації полягає в комплексному дослідженні проблеми формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Автором не лише узагальнено сучасний стан розробленості проблеми, а й запропоновано її системне педагогічне розв'язання.

До найбільш значущих результатів слід віднести розроблення організаційно-педагогічної моделі формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, яка включає взаємопов'язані компоненти, етапи реалізації та орієнтована на формування здатності майбутнього вчителя музики до ефективної соціокультурної взаємодії. Новизна дослідження виявляється також у визначенні педагогічних умов, що забезпечують ефективність цього процесу, зокрема модифікації змісту освітнього процесу, впровадженні інтерактивних методів навчання, створенні відповідного освітнього середовища та формуванні мотиваційно-ціннісного ставлення студентів.

Достовірність результатів дослідження забезпечується методологічною визначеністю, використанням взаємодоповнювальних методів, логікою побудови експерименту та поєднанням кількісного і якісного аналізу отриманих даних.

6. Значення для науки і практики отриманих автором результатів. Дисертаційне дослідження Лінь Їтун має вагоме значення для розвитку педагогічної науки, насамперед у галузі професійної підготовки майбутніх учителів, теорії мистецької освіти та формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах сучасних освітніх трансформацій. Теоретичне значення роботи полягає у поглибленні наукових уявлень про сутність міжкультурної комунікативної компетентності як інтегративної характеристики особистості майбутнього вчителя музичного

мистецтва, яка поєднує ціннісні орієнтації, знання соціокультурних процесів, комунікативні вміння та здатність до рефлексії й саморозвитку.

У дисертації переконливо доведено, що міжкультурна комунікативна компетентність має розглядатися як невід'ємна складова професійної підготовки майбутнього педагога, оскільки саме вона забезпечує ефективність його діяльності в умовах міжкультурної взаємодії та сприяє формуванню у здобувачів освіти ціннісного ставлення до культури. Важливим теоретичним здобутком є уточнення структури соціокультурної компетентності, обґрунтування її компонентного складу, а також визначення критеріїв, показників і рівнів сформованості, що створює підґрунтя для подальших наукових досліджень у цьому напрямі .

Практична цінність дисертації полягає у створенні науково обґрунтованого методичного забезпечення процесу формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Розроблена організаційно-педагогічна модель, визначені педагогічні умови, а також запропоновані методичні підходи можуть бути безпосередньо використані у системі професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти.

Практичне значення роботи виходить також за межі базової університетської підготовки, оскільки її результати можуть бути використані у системі післядипломної педагогічної освіти, підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва, а також у науково-дослідній роботі студентів і викладачів.

Загалом зміст дисертації відповідає вимогам до кваліфікаційних наукових досліджень, а її завершеність не викликає сумнівів.

7. Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи

Позитивно оцінюючи здобутки дисертанта, вважаємо за необхідне надати наступні дискусійні положення та зауваження до представленої дисертаційної роботи:

1. У дисертації автор дослідження висунув науково обґрунтовані пропозиції та розробив модель формування міжкультурної комунікативної

компетентності у майбутніх учителів музичного мистецтва. Проте, на нашу думку, опис динаміки сформованості означеної компетентності майбутніх педагогів-музикантів експериментальних груп показано недостатньо рельєфно. Хотілося б більш конкретної інфографіки.

2. У дослідженні автором наголошено на значенні суспільно-виховної та соціально-правової функцій міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. Варто було б приділити більшу увагу аналізу цих функцій.

3. На нашу думку, автору бракує тлумачення в дисертації таких понять, як «міжетнічні та міжконфесіональні конфлікти», «культурний шовінізм», «акультурація», що заважає повноті розкриття основної категорії дослідження.

4. У тексті дисертації представлена значна кількість таблиць та схем, що доречно збагачує візуалізацію сприйняття її результатів. Натомість деяку частину їх з узагальненими даними можна було перенести у додатки.

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, яка є оригінальною за своїм змістом; науковою новизною і практичною значущістю; що має високий теоретичний рівень, відрізняється глибиною наукових підходів і принципів до визначення педагогічних умов і методичного забезпечення процесу формування міжкультурної комунікативної компетентності здобувачів.

Прикінцевий висновок

Таким чином, узагальнюючи, зазначимо, що дисертація **ЛІНЬ ІТУН «Формування міжкультурної комунікативної компетентності у майбутніх вчителів музичного мистецтва»**, подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта (Освіта/Педагогіка) за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки є завершеним, цілісним, самостійним, ґрунтовним, науково вагомим дослідженням з актуальної проблеми теорії мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, яке має яскраво виражену наукову новизну і прикладне значення досягнутих результатів для підготовки фахівців освітньої галузі з музичного мистецтва. На підставі викладеного можна стверджувати, що представлена дисертаційна робота Лінь Ітун має авторський характер і відповідає чинним

вимогам «Порядку присудження доктора філософії та скасування рішення разової вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 та «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань А Освіта А1 Освітні науки (ОНП «Освітні, педагогічні науки»)

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Мукачівського державного університету

Ольга ХИЖНА

Підпис О.П.Хижної засвідчую
Учений секретар
Мукачівського державного університету

Оксана КОРОЛОВИЧ